

Huyện ủy Bảo Yên chỉ đạo thực hiện việc định canh, định cư ở vùng đồng bào Mán

Hữu Trí

Bảo Yên (Yên Bái) là một huyện miền núi, có 5 dân tộc ở xen kẽ nhau, trong đó dân tộc Mán chiếm 33% số dân toàn huyện. Số bà con này có thói quen sinh hoạt và sản xuất theo lối du canh, cư, phát rừng làm rẫy trên lưng chừng núi, năm này ở chỗ này vài ba năm, sau chuyển đi nơi khác; đời sống không ổn định, có rất nhiều khó khăn. Cải tạo cách sống này là một cuộc cách mạng rất sâu sắc về nhiều mặt, không chỉ có ý nghĩa đối với bản thân số bà con thuộc dân tộc này, mà còn ảnh hưởng rất lớn và tốt đến nhiều mặt phát triển của miền núi, đến sự nghiệp chung của Tổ quốc. Chính vì vậy mà Đảng và Nhà nước từ lâu đã có chủ trương định canh, định cư đối với số bà con này, và gần đây lại có chỉ thị đẩy mạnh việc thực hiện chủ trương đó.

Vừa qua, dưới sự lãnh đạo của Tỉnh ủy Yên Bái, Huyện ủy Bảo Yên đã chỉ đạo thực hiện thắng lợi việc định canh, định cư trên và có một số kinh nghiệm cụ thể có thể giúp chúng ta tham khảo tốt.

Đến nay toàn huyện đã hoàn thành việc định canh, định cư của 33% số dân trên. 20 hợp tác xã vùng cao của đồng bào Mán được thành lập và đang củng cố, bao gồm 98,3% số hộ vùng cao trong huyện, với quy mô bình quân 36,3 hộ một hợp tác xã.

Do định canh, định cư, các hợp tác xã của bà con dân tộc Mán đã nâng diện tích ruộng bình quân đầu người từ 1 thước (năm 1960) lên 1 sào 1 thước (năm 1967) và nếu tính cả nương cày bừa chuẩn bị làm thành ruộng thì hiện nay đã có 1 sào 10 thước. Nhờ vậy, diện tích phát rừng làm nương mới bình quân hằng năm giảm được 115 (tức 178 ha), riêng năm 1967 giảm được 300 ha, tính ra số gỗ rừng được giữ lại hằng năm không bị đốt phá mất do phát nương làm rẫy là 15.000 m³.

Thực hiện việc định canh khai phá ruộng đến đâu làm thủy lợi đến đó, hiện nay các xã vùng cao ở đây đã làm được 203 nương tưới, tiêu kết hợp chống sỏi mòn, 57 phai, 3 đập nước... Do đó, đã đưa chỉ số vòng quay ruộng đất lên 1,9 lần.

Chăn nuôi phát triển. Bình quân mỗi hộ vùng cao có 1,6 con trâu, 6,5 con lợn thịt và 1 con lợn nái, 20 con dê, 9 hợp tác xã nuôi 371 trâu sinh sản, bình quân một hợp tác xã nuôi 41 con, 12 hợp tác xã nuôi dê tập thể, chiếm 41% số dê của vùng cao. Ngựa có 250 con.

Công cụ cải tiến được sử dụng, các cơ sở vật chất và kỹ thuật được xây dựng. Ngoài 4 cơ sở rèn, mộc, nề tự sản xuất được dao, cào, cuốc, thuổng, v.v... bà con ở đây đã dùng 460 cày 51 và cày 58, 500 bừa sắt, 251 cào cỏ 64a, v.v... Các hợp tác xã xây được 65 sân phơi, mở được 9 lò vôi, 1 lò gạch.

Những cố gắng trên đã đưa lại một kết quả tổng hợp là năng suất lúa ruộng năm 1967 đạt 4,082 tấn/ha, riêng năng suất lúa mùa tăng 28% so với loại này của năm 1966. Năm 1967, có 5 hợp tác xã đạt từ 4,5 tấn đến 4,9 tấn, và 2 hợp tác xã đạt 5,816 tấn. Năm 1967, sản lượng lương thực tính bình quân theo đầu người đạt 416 kg (so với năm 1966 là 33kg), trong đó thóc chiếm 306kg, màu 110kg (so với năm 1966 là 243kg và 96kg).

Các xã định canh, định cư bước đầu đã thực hiện ăn, ở vệ sinh, sạch sẽ. 705 hộ có chuồng gia súc ở xa nhà. các xã đều có trạm xá, 365 hố xí 2 ngăn được xây dựng. Có xã đã có giếng nước, nhà tắm, v.v...

Một số nét vắn tắt trên đây về thành tích của cuộc vận động định canh, định cư của huyện Bảo Yên đã khẳng định sự đúng đắn của chủ trương của Đảng và Nhà nước đối với vấn đề này, và chứng minh rằng chúng ta có đầy đủ khả năng thực tế để hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ định canh, định cư ở các địa phương.

Trong quá trình chỉ đạo cuộc vận động trên, Huyện ủy Bảo Yên đã có nhiều cố gắng lớn, có quyết tâm cao và có những phương pháp công tác sáng tạo.

Trước hết là việc xác định quyết tâm của lãnh đạo, của cán bộ, đảng viên và nâng cao nhận thức, trách nhiệm của đảng bộ đối với nhiệm vụ to lớn này.

Ở miền núi, chúng ta đã biết vấn đề định canh, định cư của đồng bào Mán nhất định có thể làm được tốt, nhưng không phải dễ dàng. Vì nó thay đổi - có thể nói là cách mạng - toàn bộ cách sống (kể cả sản xuất, sinh hoạt hằng ngày và quan hệ với các dân tộc khác) của số bà con thuộc dân tộc này. Vì vậy, không có quyết tâm cao và không có sự chỉ đạo cụ thể, chặt chẽ, tích cực thì không thể hoàn thành tốt công tác này được. Phải coi công tác này như một cuộc vận động cách mạng có ý nghĩa bước ngoặt lịch sử trong đời sống của dân tộc Mán.

Nhận thức vấn đề được như trên, Huyện ủy Bảo Yên đã hạ quyết tâm: Trong bất kỳ hoàn cảnh nào cũng phải làm tốt việc định canh, định cư số đồng bào Mán trong huyện, trên cơ sở đó xây dựng, củng cố tốt các hợp tác xã, phát triển và củng cố tốt tổ chức đảng và các tổ chức cách mạng khác ở vùng cao; xác định rõ nhiệm vụ định canh, định cư là một trong những yêu cầu và mục tiêu chính để Huyện ủy, chi bộ, đảng viên phấn đấu đạt tiêu chuẩn "bốn tốt".

Để có được quyết tâm trên và nhất là biến quyết tâm đó thành hành động thực tiễn, Huyện ủy đã phải đấu tranh kiên quyết chống tư tưởng hữu khuynh, bảo thủ, ngại khó. Có một ý nghĩ khá phổ biến trong nhiều đồng chí phải được đấu tranh kiên quyết và khắc phục là: "Vận động đồng bào Mán định canh, định cư khó lắm, Tây trước đây cũng phải chịu!".

Huyện ủy một mặt dựa vào nghị quyết, chỉ thị của Trung ương, của Tỉnh ủy, mặt khác và là mặt chủ yếu, tổ chức việc nghiên cứu điều tra

thực tế, lấy thực tế để thuyết phục lẫn nhau, nâng cao quyết tâm và hiểu biết vấn đề của lãnh đạo, dùng quần chúng giáo dục cán bộ và cán bộ, đảng viên. Theo phương hướng này, tập thể Huyện ủy đi xuống nghiên cứu điều tra và sơ kết tình hình hợp tác xã Nhai Tեն (xã Kim Sơn), một hợp tác xã của đồng bào Mán đã thực hiện định canh, định cư, có đời sống ổn định. Số bà con trong hợp tác xã này vốn trước đây ở huyện Bảo Thắng (Lao Cai) nay về định canh, định cư tại đây. Khi mới về, mỗi hộ, tất cả "giang sơn" chỉ có một gánh; nay hộ nào cũng có ngựa và nhiều dê, lợn.. Bà con cho biết: họ rất tha thiết muốn định canh, định cư, muốn có ruộng và làm ruộng, vì làm nương vất vả quá, phụ thuộc hoàn toàn vào tự nhiên thu hoạch rất bấp bênh, đời sống không bảo đảm. Tìm được nương để phát đã là khó, chặt cây rồi khi đốt phải có nắng, đốt và dọn xong phải có mưa (và đừng mưa nhiều quá), v.v...

Được định canh, định cư, bà con ở đây rất tích cực làm ruộng và làm đến nơi, đến chốn, bà con thường ăn cơm tại ruộng, làm suốt từ sáng sớm đến tối mới về. bà con cho rằng làm ruộng dễ hơn và bảo đảm thu hoạch hơn, so với làm nương. Bà con còn nói: Vả lại, cứ sống nhờ rừng, cứ chạy mãi cũng không được. Những tiếng nói tự đáy lòng đó của quần chúng đã làm cho Huyện ủy giác ngộ sâu sắc thêm về chủ trương định canh, định cư, củng cố quyết tâm và nâng cao ý thức trách nhiệm của mình đối với việc chỉ đạo thực hiện nhiệm vụ này. Qua việc nghiên cứu sơ kết kinh nghiệm định canh, định cư và tiếp xúc với bà con ở hợp tác xã này, Huyện ủy cũng học được nhiều kinh nghiệm hay về cách vận động và tổ chức quần chúng, như phương pháp chuyển dần từng bước, cách tổ chức đội khai hoang, việc tổ chức sản xuất và ăn ở sao cho tốt, v.v... và thấy được những vấn đề cần phải tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo của mình đối với công tác này.

Dựa vào những kinh nghiệm và những điều đã thu hoạch được từ Nhai Tեն, Huyện ủy tổ chức cuộc hội nghị tại chỗ gồm toàn thể Ban

huyện ủy, các đồng chí phụ trách các ngành ở huyện và tất cả các bí thư đảng ủy và bí thư chi bộ các xã trong toàn huyện. Ở hội nghị hợp tác xã Nhai Tền đã báo cáo những việc làm thực tế của mình. Các đại biểu tham dự hội nghị còn được tạo điều kiện thuận lợi để đi sâu vào các hộ xã viên, tiếp xúc và tìm hiểu kỹ càng về tâm tư, tình cảm, ý kiến chân thật của họ; đồng thời, đi xem xét thực tế ngoài đồng ruộng, chỗ chăn nuôi, khu nhà ở, v.v... Qua việc tiếp xúc và tìm hiểu thực tế đó, chính những xã viên bình thường, những ông cụ, bà mẹ, những anh chị em thanh niên, thậm chí cả những em bé... người dân tộc Mán đã giải đáp các thắc mắc và truyền cảm làm tăng thêm ngọn lửa nhiệt tình của các đại biểu đối với công cuộc cải tạo và xây dựng đời sống của dân tộc này. Tư tưởng của các đại biểu được phát động. Không khí của hội nghị rất phấn khởi và hào hứng. Một khí thế cách mạng tiến công đã bùng bùng nổi dậy. Đại biểu các xã tự vạch ra nhiệm vụ, mục tiêu phấn đấu của mình một cách rất tích cực, mạnh bạo và cụ thể, như làm những gì? được bao nhiêu? ở đâu? Đồng thời, thách thức nhau thi đua thực hiện. Có đồng chí còn đòi cho được cấp trên phải chấp nhận và theo dõi giúp đỡ việc thực hiện chương trình phấn đấu của mình. Các đại biểu yêu cầu 6 tháng phải sơ kết, kiểm điểm, rút kinh nghiệm.

Cũng ở hội nghị, qua thảo luận, phản ánh tình hình thực tế và yêu cầu của các xã, các cơ quan huyện, từ Huyện ủy đến Ủy ban hành chính huyện và các ngành của huyện đều thấy rõ cách chỉ đạo và làm việc quan liêu, hời hợt, thiếu cụ thể của mình trước đây đã không giúp được nhiều cho các xã, thậm chí có việc còn gây thêm khó khăn cho họ. Phương hướng, nội dung, phương thức hoạt động nhằm phục vụ vùng cao của các ngành chưa rõ, chưa thích hợp. Ví như Ngân hàng đòi đồng bào Mán phải có giấy biên lai mua trâu mới được vay nợ! Thương nghiệp ngồi một chỗ ở dưới này đòi bà con đánh lợn từ trên núi cao xuống bán, v.v...

Thực tế trên đã giúp cho các cơ quan huyện nhận thức sâu sắc thêm về nhiệm vụ quan trọng này, nâng cao trách nhiệm và nghĩa vụ của mình. Căn cứ vào chức năng, nhiệm vụ, các ngành đều được phân công cụ thể nhằm đóng góp phần tích cực nhất vào nhiệm vụ định canh, định cư. Và việc đóng góp này không phải chỉ là những lời hứa chung chung, mà là những con số cụ thể được ghi vào giấy tờ, biên bản, nhằm giải đáp các yêu cầu cụ thể của các xã về vật tư, phương tiện, v.v... Đây là ý muốn của các đại biểu xã người dân tộc (anh chị em có thói quen đã hứa là phải làm đúng).

Sau khi làm tốt bước phát động, bồi dưỡng tư tưởng, nhận thức và cách làm chung như trên, sự chỉ đạo của Huyện ủy không dừng lại mà đi sâu thêm một bước, đi vào cụ thể hơn. Huyện ủy đã chỉ đạo điển hình xã Điện Quan. Hợp tác xã ở đây đã được xây dựng và hoạt động qua mấy năm rồi, nhưng vẫn ở tình trạng du canh, du cư, đời sống xã viên vẫn đói khổ. Khi bàn việc định canh, định cư với bà con xã viên, có nhiều ý kiến không đồng tình: nào là hết đất làm ruộng rồi! làm ruộng thì đau lưng! nào là sợ "ma trời", "ma bạc" không cho làm, v.v...

Huyện ủy đã giúp cho chi bộ địa phương tìm đến những thanh niên hăng hái, giáo dục, giác ngộ và tổ chức họ, lấy họ làm lực lượng xung kích dẫn đầu quần chúng đông đảo. Chi bộ đã tổ chức cho số thanh niên này đi tìm đất và khai phá ruộng, dựng nhà ở. Sau vài ba ngày, anh chị em lôi cuốn thêm được một số người hăng hái tích cực khác cùng làm. Nhưng công việc không phải cứ thuận chiều phát triển. Một số thanh niên và vợ cán bộ bị ốm, người bói nói rằng: "ma trời", "ma bạc" phạt họ. Một mặt dựa vào thuốc uống khỏi, mặt khác chi bộ đưa ra cho anh chị em thanh niên và các cụ già thảo luận, phân tích, làm rõ nguyên nhân đau ốm và chữa khỏi bệnh. Tư tưởng của bà con xã viên được ổn định. Công việc lại tiếp tục được tiến hành tốt.

Việc chuyển nhà từ trên núi xuống để định cư cũng không phải dễ dàng. Bà con "bói đất" sợ ma, sợ ốm, sợ không chăn nuôi được, nên không dám xuống. Chi bộ bàn và quyết định đảng viên phải dẫn đầu làm gương của người khác. Đồng chí Quý xung phong cùng gia đình dọn xuống trước. Có đảng viên, như đồng chí Chương, chưa thuyết phục được mẹ nhưng vẫn kiên quyết chuyển gia đình xuống, bằng cách để mẹ, em và đồ đạc ở lại, còn hai vợ chồng đồng chí đưa nhau xuống định trước và thường ngày đi lại thăm nom mẹ. Sau một thời gian, bà mẹ thấy nhà cửa của đồng chí sạch sẽ, dê, gà, lợn nhiều, đời sống khá hơn, đã tự nguyện chuyển về cùng ở chung với con.

Hành động trên của đảng viên đã thu hút được đông đảo quần chúng xã viên. Họ thấy việc chuyển xuống định cư tốt, tiện nhà, tiện ruộng, ăn ở sạch sẽ, ngăn nắp, mà chẳng bị ốm đau gì, nên đua nhau xuống núi, nhà không kịp dựng cho họ ở. Chi bộ lại phải bàn và quyết định đảng viên xuống sau, nhường phần nhà của mình cho bà con xã viên xuống trước.

Trong quá trình định canh, định cư trên, vấn đề đoàn kết dân tộc đã nổi lên và được giải quyết tốt. Trâu, lợn của một số đồng bào Mán mới về định cư, do trông nom sơ suất, đã phá lúa, màu của bà con xã viên người Tày, gây ra xích mích. Một số bà con xã viên người Tày còn nói: "Bọn Mán làm ruộng sao được!". Điều này làm cho một số bà con xã viên người Mán bất bình. Đảng ủy và chi bộ đã kịp thời tổ chức việc gặp gỡ giữa hai bên để giải quyết và động viên hai dân tộc củng cố sự đoàn kết. Kết quả rất tốt. Sau đó, đồng bào Tày đã nhường thêm ruộng cho đồng bào Mán và hai bên cùng nhau làm đường đoàn kết.

Ở Điện Quan, Huyện ủy cũng đã khẳng định và rút ra được nhiều kinh nghiệm khác. Việc khai phá ruộng và việc xuống núi làm nhà ở tại chỗ, gàn ruộng, tức là những cơ sở vật chất chủ yếu của việc định canh, định cư, phải được cùng làm trong một lúc. Cần chú ý tổ chức việc sắp

xếp chỗ làm, chỗ ở, chỗ chăn nuôi cho hợp lý, ngăn nắp. Ở Điện Quan, bà con đã tổ chức ở theo từng khu vực nhất định, chuồng trại chăn nuôi gia súc được để nơi xa nhà; mở thêm đường giao thông; quy định khu vực chăn nuôi trâu, dê, v.v...

Qua Điện Quan và nhiều xã khác, Huyện ủy càng thấy rõ phương hướng định canh, định cư không phải chỉ nhằm vào việc khai phá ruộng, giải quyết vấn đề lương thực, mà là khai thác và tận dụng hết mọi khả năng tiềm tàng của đất đai và tài nguyên phong phú của miền núi. Nếu có điều kiện thì khai phá ruộng, thực hiện tự túc một phần lương thực; ngoài ra phải ra sức tạo mọi điều kiện sản xuất ra nhiều sản phẩm khác, như phát triển chăn nuôi, giải quyết vấn đề thực phẩm, trồng cây công nghiệp, phát triển nghề rừng, v.v..

Phát triển chăn nuôi tập thể là một trong những biện pháp hiệu quả để tăng cường lực lượng, củng cố các hợp tác xã vùng cao. Và hợp tác xã được củng cố thì sẽ tạo điều kiện vững chắc làm cơ sở cho việc thực hiện thắng lợi chủ trương định canh, định cư. Ở Điện Quan, điều này thể hiện rất rõ.

Quá trình vận động định canh, định cư cũng đồng thời là quá trình xây dựng, củng cố tổ chức đảng và các đoàn thể quần chúng khác, nhất là Đoàn thanh niên lao động. Không làm tốt các công tác này thì công tác vận động định canh, định cư không thể được thực hiện thắng lợi. Vừa qua, Bảo Yên đã đẩy mạnh việc phát triển Đảng ở vùng cao, đưa tỷ lệ đảng viên so với số dân vùng này từ 0,3% (năm 1959) lên 2,3% (năm 1967). Việc củng cố tổ chức đảng được quan tâm. Việc phân công đảng viên theo "ba định" được thực hiện. Cốt cán lãnh đạo của các xã được kiện toàn, gồm nhiều đồng chí trẻ tuổi, hăng hái, nhiệt tình đối với công tác.

Những kinh nghiệm trên đây rút ra từ điểm chỉ đạo điển hình ở Điện Quan đã được Huyện ủy kịp thời phổ biến và chỉ đạo vận dụng vào

các xã vùng cao khác trong huyện. Nhờ đó, cuộc vận động định canh, định cư đã phát triển thắng lợi.

Qua sự chỉ đạo thực hiện nhiệm vụ định canh, định cư trên, Huyện ủy Bảo Yên tự thấy mình trưởng thành thêm một bước

Về tư tưởng, Huyện ủy được bồi dưỡng và nâng cao thêm về nhiệt tình và ý thức trách nhiệm đối với việc nâng cao đời sống và sự phát triển toàn diện của nhân dân các dân tộc, nhất là dân tộc ít người. Sự đoàn kết nhất trí trong nội bộ Huyện ủy, giữa Huyện ủy với các đảng ủy, chi ủy cơ sở và các ngành ở huyện, và nói chung là toàn đảng bộ, được tăng cường hơn, trên cơ sở nhất trí và quyết tâm thực hiện chủ trương, nghị quyết của Đảng.

Do đi sâu vào chỉ đạo cụ thể việc thực hiện nhiệm vụ công tác trên ở các xã, huyện ủy nâng cao hiểu biết về nhiều mặt cần thiết cho sự lãnh đạo của mình, nhất là những hiểu biết về chỉ đạo sản xuất, tổ chức và nâng cao đời sống của nhân dân dân tộc Mán.

Về phương pháp lãnh đạo, chỉ đạo, Huyện ủy tích lũy thêm được nhiều kinh nghiệm tốt, từ những kinh nghiệm cụ thể về phát động tư tưởng xây dựng sự nhất trí và quyết tâm cao trong Huyện ủy và toàn đảng bộ đối với việc thực hiện chủ trương, nghị quyết của Đảng, đến những kinh nghiệm về phương pháp chỉ đạo thực hiện một nhiệm vụ công tác lớn, nhất là phương pháp chỉ đạo điển hình v.v...

Với những thắng lợi bước đầu và những kinh nghiệm đã thu được, chắc chắn rằng trong thời gian tới, Huyện ủy Bảo Yên sẽ tiến thêm một bước mới trong việc kiện toàn sự lãnh đạo và chỉ đạo của mình, khắc phục những nhược điểm và khuyết điểm tồn tại, đẩy mạnh phong trào toàn huyện tiến lên mạnh mẽ về mọi mặt.